

פרשת לך לך פרק י"ב פסוקים א'ו'

מערך שיעור - מתאים לתכנית הלימודים – שאלון 3281

הקדמה

הדיבור הראשון ליהודי הראשון, אברהם אבינו, היה "לך לך". הכוונה באמירה זו היא לצאת מכל ההשפעות החיצוניות: מהארץ, מהמולדת, ואפילו לעזוב משפחה, וללכת אחרי האמת האלוקית, ללכת אחרי הערכים האלוקיים. כדי להוביל את העולם מצד אחד, ולא להיפרד ממנו מצד שני,

אברהם חייב להיות בן חורין, חייב להיות אברהם העברי – שכל העולם כולו מעבר אחד ואברהם מהעבר השני. ואז הוא יקבל את הברכה האלוקית: **"ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה, ואברכה מברכך ומקללך אאור ונברכו בך כל משפחת האדמה"**,

אלא שכדי להביא את הברכה אברהם צריך להתרומם, להתעלות מעל העולם, ללכת נגד המקובל, לעזוב את סביבתו ולגדול במקום אחר.

וכפי שכותב בעניין זה הרש"ר הירש:

אילו נאמר כאן רק: סע מארם לכנען, לא היה הכתוב אומר "לך לך", אלא או אולי: - "צא". אך אילו הייתה זאת כוונת הכתוב, לא היה צריך להזכיר ממולדתך ומבית אביך; שכן, היציאה מעיר המולדת ומבית האב היא בכלל היציאה מן הארץ. יתר על כן: סדר הכתוב היה בניגוד למציאות. הפרידה נעשית בסדר הפוך: מהבית, מהעיר, מהארץ. ובלאו הכי: "מבית אביך" מנוגן בטעם אתנחתא; ומכאן, שמצוות "לך לך" עומדת לעצמה והיא מסתיימת במלים "ומבית אביך".

ימים קשים פוקדים אותנו, מצפון ומדרום אנו חוזים באנשים העוזבים את בתיהם...אמש, חגגו ורקדו סביב התורה וכעת, שוד ושבר, ביתם מפויח, רכושם הושחת, קוברים את מתיהם...

"לך לך": לך לעצמך בבדידות! הווה אומר כאן: לך לעצמך, בדרכך שלך; לך בדרך, שתבדוד אותך מארצך וממולדתך ומבית אביך, מכל הקשרים שהיו לך עד כה.

ההגירה הראשונה מאור כשדים אולי הייתה לצורך הצלה, ואילו במצווה זו ההליכה היא מטרה לעצמה.

איך יכולנו להתקיים ואיך נוכל להתקיים, – אלמלא ירשנו מאברהם אבינו את אומץ הלב, להיות המיעוט! להיות בבחינת:

"הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב, ה' בדד ינחנו ואין עימו אל נכר"

זכינו להיות בני אבותינו, ויש לנו את היכולת להיות עקשנים ותקיפים, לשמור על דרכנו, על ייחודנו, ועל ידי כך לקיים את יעודנו לדעת לקבל את הגזרה ולהבין את השפה שה' רוצה לדבר עמנו בה.

"עת צרה היא ליעקב וממנה יושע" ה' הוא המנהיג שאפשר לרשעים הללו לפגוע בנו. לפעמים לא מבינים, האלוקים כ"כ גדול שכשהוא בא לתפור לנו בגד של גאולה הוא צריך קודם לגזור את הבד, וכולנו צורחים כמו ילד מבוהל: אבל הבד יקר למה גזרת? וזה משל של החפץ חיים על אחרית הימים. שהבד ייגזר וכולם יבכו והשם ינחם אותנו ויגיד: אני תופר לכם בגד של גאולה" תסמכו עלי! אני האבא האוהב שלכם!

וזו ההסתרה- ש"אפילו בתוך ההסתרה נמצא ה' יתברך"- גם אברהם אבינו ע"ה לא ידע מה הקב"ה מכין לו והוא עוזב את ביתו ומשפחתו... והלך אחריו לא שואל שאלות, כי את אבא לא שואלים שאלות... וידע שזה לטובתו! יהי רצון שנזכה לעמוד על האמת האלוקית, על הערכים המיוחדים שלנו, ולשמח שהקב"ה בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, תורת אמת, וחיי עולם נטע בתוכנו.

גוף השיעור

(א) לך לך – **להנאתך ולטובתך**, וְשֵׁם אֲעֲשֶׂךָ לְגוֹי גָדוֹל, כִּי אֵי אֶתָּה זֹכָה לְכִנּוּיָם.
ועוד: שְׂאִידִיעַ טְבַעְךָ בְּעוֹלָם. כפי שהסברנו, שההליכה היא לטובתך, איזו טובה תצמח לך? כי רק שם אתה תזכה לבנים- "לגוי גדול" טובה נוספת שתצמח לאברהם, שעל ידי ההליכה הזו, "אודיע טבעך"-אפרסם את השם החשוב והמהות שלך.
(ב) וְאֲעֲשֶׂךָ לְגוֹי גָדוֹל – אומר רש"י: לְפִי שֶׁהִדְרָךְ גּוֹרְמֵת לְשִׁלְשָׁה דְבָרִים: מְמַעֲטָת פְּרִיָּה וְרִבְיָה, וְמְמַעֲטָת אֶת הַמָּמוֹן, וְמְמַעֲטָת אֶת הַשֵּׁם. לְכֹךְ הִזְקַק לְשִׁלְשׁ כְּרוֹת הַלְלוֹ, שֶׁהִבְטִיחוּ עַל הַבָּנִים וְעַל הַמָּמוֹן וְעַל הַשֵּׁם
אאע"ה הוצרך במיוחד לברכות הללו משום שהדרך גורמת לשלושה נזקים: ממעטת פריה ורביה, ממעטת את הממון ואת השם. בעצם אדם שנמצא בדרכים לא יכול להתעסק במצוות ולזכות בשם טוב כמו אדם שיושב בביתו, לכן הוצרך אאע"ה להבטחה: שהבטיח לו השי"ת על ריבוי בנים ואעשך לגוי גדול ועל ברכה לממון- ואברכך ועל גדולת ה'- ואגדלה שמך ואיך הגדיל את שמו? ה' הוסיף לו אות לשם, עד עכשיו נקרא "אברם" ומכאן ואילך יהיה שמו "אברהם" שאם נחשב זאת בגמטריה, עולה רמ"ח, כנגד רמ"ח איבריו של אדם.

ואברכך – בְּמָמוֹן (בראשית רבה לט,יא)

ואחרי כל זאת-

וְהִיָּה בְּרַכָּה –

אתה תהיה בעל הברכה, עד עתה הברכות היו נתונות בידי של ה' שבירך את אדם, נח ואותך אבל מעכשיו, מפתח הברכות יהיה בידי, ויוכל לברך את כל מי שיחפוץ. ננסה לחשוב שיגידו לנו כרגע שיש צדיק שנכנסים אליו, מתברכים ובאמונה גדולה הכל מתקיים, הרי היינו נוסעים קילומטרים! משקיעים ועושים הכל כדי להכנס ולהתברך, איזו ברכה מיוחדת זו "והיה ברכה".

דָּבָר אַחֵר: דרך אחרת לפרש את הדברים, ששלושת ברכות הללו נאמרו על שלשת האבות וכנגדן תקנו את הברכה הראשונה בתפילת העמידה. "ואעשך לגוי גדול"- זה מה שאומרים "אלוקי אברהם" "ואברכך"- זה מה שאומרים "אלוקי יצחק" "ואגדלה שמך"- זה מה שאומרים אלוקי יעקב ולמרות שלוש האבות מוזכרים

בראש הברכה, את החתימה "**והיה ברכה**" - אתה הוא בעל הברכה, אתה הוא זה שבכוך באה הברכה לכולם. ולכן חותמים ב"מגן אברהם:

מֵאַרְצֶךָ – וְהָלֵא כְּכֹר יֵצֵא מִשָּׁם עִם אֲבִיו וְכָא עַד חֶרֶן? (בפרק י"א פס' ל"א) **אֶלָּא כַּךְ אָמַר לוֹ: הִתְרַחַק עוֹד מִשָּׁם וְיָצֵא מִכִּית אֲבִיךָ כְּלוּמַר, תִּתְרַחַק עוֹד מֵאַרְץ מוֹלְדֶתְךָ** וגם ממשפחתך, ואז אראה לך לאן, ונוסיף כאן נקודה חשובה כדי להסביר את הדברים: אומר הרמב"ן: "שיהיה בהליכתו אל ארץ אחרת **קרבת אלוקים**" לעזוב הכל! ולהדבק רק בו ואז לעלות ולהתגדל. פשוט מיוחד!

אֲשֶׁר אֵרָאךְ – לֹא גִלָּה לּוֹ הָאֶרֶץ מִיַּד כְּדִי לְחַכְכָּה בְּעֵינָיו, וְלָתֵת לוֹ שְׂכָר עַל כָּל דְּבוּר וְדְבוּר. כִּי־יֵצֵא בּוֹ (להלן כב,ב): "אֵת בְּנֶךָ אֵת יְחִידְךָ אֲשֶׁר אֶהְבֶּתְ אֵת יִצְחָק". כִּי־יֵצֵא בּוֹ (שם): "עַל אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אֹמֵר אֲלֶיךָ". וְכִי־יֵצֵא בּוֹ (יונה ג,ב): "וְקָרָא אֵלֶיהָ אֵת הַקְּרִיאָה אֲשֶׁר אָנֹכִי דוֹבֵר אֲלֶיךָ" (בראשית רבה לט,ט) הקב"ה לא מגלה לאאע"ה את המקום אליו הוא הולך, ע"מ להראות לו כמה המקום חביב בעיניו, וגם, כדי להגדיל את זכויותיו, כי בעצם ברגע שמצות ההליכה תהיה מחולקת ל-2 דיבורים, הוא יוכל לקבל שכר על כל דיבור ודיבור, גם על ההליכה וגם על ההתיישבות!

אנו מוצאים מקומות דומים בהם הקב"ה מחלק צווי לכמה דיבורים- כמו בעניין עקידת יצחק: כדי להגדיל את החביבות והשכר. או לדוגמא, אנחנו מוצאים בספר יונה שאך זה לא מכבר שמענו את ההפטרה הזו ביום כיפור-"לך אל נינווה וקרא אליה את הקריאה אשר אנכי דובר אליך"- כדי לתת לו שכר על כל דיבור ודיבור. כדי לחדד את הדברים, היינו רוצים להביא כאן שאלה רלוונטית,

בפירושו למילים "אשר אראך" מביא רש"י את הפסוק מפרק כ"ב כ' "על אחד ההרים אשר אומר אליך" מה רוצה רש"י להוכיח לנו באמצעות מקור זה? הסבר!

(ג) וּנְבָרְכּוּ בְךָ – יֵשׁ אֲגָדוֹת רַבּוֹת, וְזֶהוּ פְּשׁוּטוֹ: אָדָם אֹמֵר לְבָנוּ "תְּהֵא כְּאַבְרָהָם", וְכֵן כָּל "וּנְבָרְכּוּ בְךָ" שֶׁבִמְקָרָא. וְזֶה מוֹכִיחַ: "כֶּךָ יְבָרַךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יְשִׁימְךָ אֱלֹהִים כְּאַפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה" (להלן מח,כ)

הפשט שרש"י מביא לנו כאן- זה שכשהבריות יברכו אחד את השני, הם יתברכו "בך" במעלותיך, כלומר שתהיה סמל ודוגמא למי שרוצים להיות כמוהו, ויאמרו "ישימך ה'

כאברהם" כדוגמת הברכה "ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה" ישנם גם מדרשים רבים שמדברים ע"כ שכלם יהיו מבורכים ומשופעים בזכותך. אך אינם מתיישבים על פשוטו של מקרא.

(ה) אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחַרְן – שֶׁהִכְנִיסוּם תַּחַת כְּנָפֵי הַשְּׂכִינָה: אֲבָרָהם מְגִיר אֶת הָאֲנָשִׁים, וְשָׂרָה מְגִירַת הַנָּשִׁים. וּמַעַלָּה עֲלֵיהֶם הַכָּתוּב כָּאֱלוֹ עֲשָׂאוּם (בראשית רבה לט, יד; שם פד, ד; וּפְשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא: עֲבָדִים וְשִׁפְחוֹת שֶׁקִּנּוּ לָהֶם, כְּמוֹ: "עָשָׂה אֶת כָּל הַכְּבוֹד הַזֶּה" (להלן לא, א), "וַיִּשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה חֵיל" (במדבר כד, יח) – לְשׁוֹן קוֹנָה וְכוּנָס

"עשיית הנפשות" האמורה כאן, עפ"י הדרש משמעותה שאברהם ושרה היו מגיירים אנשים ולכן נאמר עליהם "אשר עשו" ולפי פשוטו של מקרא אומר רש"י: אשר עשו – זה לשון קנין, כלומר עבדים ושפחות. שקנו לעצמם והוא מביא הוכחות מכמה מקורות לכך ש"עשייה" – זהו קנין.

(ו) וַיַּעֲבֵר אֲבָרָם בְּאַרְץ – נִכְנָס לְתוֹכָהּ ואין הכוונה שעבר את כולה.

עַד מְקוֹם שְׂכָם – לְהַתְּפַלֵּל עַל בְּנֵי יַעֲקֹב, כְּשֵׁיבְאוּ לְהִלָּחֵם בְּשָׂכָם (בראשית רבה

לט, טו) הכתוב מציין כאן שאאע"ה ממש מתעכב בשכם למען מטרה מיוחדת: תפילות בעבור בני יעקב, שה' יהיה בעזרם כשילחמו מול אנשי שכם לאחר מעשה דינה "אלון מורה" המוזכר כאן, זה אותו מקום – שכם שהכתוב מזכיר אותו בשם זה כדי ללמד שה' הראה לאברהם את הר גרזים והר עיבל ששם עמדו ישראל למעמד שבועת התורה (הברכה והקללה)

לסיכום-

בפרשת "לך לך" אנו מתחילים להכיר את האבות ואת האימהות של עם ישראל ואיך אנו מכירים אותם? דרך הניסיונות שהם עוברים. "לך לך" היא פרשת הניסיונות, והניסיון הראשון של אברהם ושרה הוא **לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך**. וזה לא קל. לא קל בכלל לקום וללכת למקום לא מוכר והקב"ה בשבוע האחרון הראה לנו כל מיני סוגים של "לך לך"

ה"לך לך" יכול להיות שייך למשפחות, שבאמת, אם מביטים סביב, יש המונים כמותם. הם יושבים בדרום על גבול עזה ומשמישים כגדר הפרדה מפני רוצחי אדם, והנה ברגע של הסתר פנים הקערה מתהפכת על פיה ו"הגן עדן של הטבע" הופך להיות דם ואש ותימרות עשן... זה הרגע שאנו מוצאים כ"כ הרבה בתים של "הרוגי מלכות" החטופים, והחיילים, זקנים וטף, משפחות שלימות שעלו בסערה השמימה על קידוש שמך. והם נמלטים (שארית הפליטה) כשכותנתם לעורם ובורחים לכל מקום אחר אשר יש בו לב יהודי שפועם ופועל לעזרתם ועוטף אותם. האם השונאים שלנו מבקשים לפגוע בתינוקות שלנו? יש לנו תחושה שזו מטרתם אולם בעל ה"אש קודש" האדמו"ר מפיסצאנה הי"ד אומר שזו טעות אופטית. חז"ל אומרים שלא בתינוקות שלנו מבקשים שונאינו לפגוע כי אם באימהות היהודיות. בפרשיות שלנו נולד ישמעאל, אבי הערבים. שרה אמנו מכניסה את הגר לביתה כדי שיהיה בן לאברהם אבינו ומה עושה הגר מיד כשהיא מקבלת את המתנה גדולה הזו? מכנסת את כל חברותיה של שרה ואומרת להן: "רואות? שרה לא צדיקה כשם שהיא נראית. **שרה זו, אין סיתרה כגילויה** היא נראית צדקת אבל תראו, אני רק התחתנתי עם אברהם וכבר אני חובקת בן, והיא? נשואה כל כך הרבה שנים בלי ילד".

זה הצחוק של ישמעאל השבוע: תביטו, אמא עם עגלה, לא מסוגלת לשמור על הילד שלה? לאימהות היהודית, לחוסר האונים הזה, לועג ישמעאל ולועגת הגר. וחז"ל אומרים בזוהר הקדוש ש"הגר" – גימטרייה יצחק. אתם צוחקים עלינו? עוד יהיה לנו ילד שיצחק על כולם, שיקים עם מלא גבורה וכוח.

נתחזק בכוח האמונה והידיעה שיש עלינו השגחה פרטית מיוחדת מה' שכ"כ

אוהב אותנו, "ומחה ה' דמעה מעל כל פנים".

דף משימות לסיכום השיעור-

למידת עמיתים:

המורים יחלקו את הכתה ל-2 ויערכו הגרלה. כל התלמידים הם כרגע זוגות. כל זוג מדבר יחד בשיחה טלפונית, ממלאים את דף העבודה ומשאירים הודעה למורה שסיימו את המטלה.

הצעה: התלמידים שסיימו ברצועת הזמן המבוקשת יכנסו להגרלה על דבר ערך מבחינתם.

1. "ואעשך לגוי גדול"

למדנו בפסוק שלמרות שהיציאה לדרך קשה, הרי היא כדי שהקב"ה ייטיב עם אברהם. בימים כאלו כשקשה לנו כ"כ, נסו למצוא את הדברים הטובים "בתוך ההסתרה" שאנו חווים ולספר זל"ז מעשי ניסים מחזקים ומעוררי השראה לזוג שלכם שיצא בהגרלה תוך כדי עמידה על הדברים שמפסיד אברהם כביכול ביציאתו לדרך. **עמדו על הענין שאנו נבחרנו לחיות בדור זה וזו שליחותנו, אך איך מתחזקים למול הניסיונות הקשים?**

2. ר' יחזקאל לוינשטיין- בספרו 'אור יחזקאל' עמ' נ' רואה ניסיון במילים: **"ואעשך לגוי גדול..."** מהו גופו של הניסיון? מורגלים לחשוב שעיקר הניסיון הוא אם לבצע את ציווי ה' או לא. אך אין זה נכון, ובוודאי לא כשמדובר בצדיק כאברהם אבינו, כי הצדיק מוכן תמיד לשמוע בקול ה'. אלא עיקר הניסיון - הצורה שבה הוא מקבל את הציווי. כלומר, גם אם יש לו תמיהות וקושיות, ואינו מבין את היגיון שבדברים - הוא מצייט לדבר ה' בלי לשאול ולפקפק. מתוך אמונה ואהבת ציווי.

על פי דברי הר' לוינשטיין : מהו הניסיון בהבטחת ה' לא"א : "ואעשך לגוי גדול"?
ספרו לעמית שמולכם בטלפון על נסיון שתופס אתכם בימים הללו ומהו "הציות לדבר ה'" שעוזר לכם להתגבר עליו.

3. הרב פינטר שליט"א בספרו עשרה נסיונות (עמ' י"ג) כותב על נסיון "לך לך" של אברהם אבינו ע"ה: "דבר אחד השאיר במולדת ודבר אחד לקח אתו: את שכלו הארצי השאיר שם, ואת האמונה לקח אתו"...

בשביל לחזק את החוסן הנפשי שלנו אנו משתדלים לנהוג בצורה זו,

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
חינוך חרדי

**ספרו זה לזה על "שכל ישר" שאתם משאירים וזורקים ועל רגעי אמונה שאתם רוכשים
לעצמכם!**

4. "עד מקום שכם עד אלון מורה"

- א. לשם מה אברהם אבינו עובר במקומות אלו אם אין זו תחנתו הסופית?**
- ב. איך הידיעה הזו יכולה להחזיק אותנו כשאנחנו בעצבות מאירועים
טרגיים שעוברים על עמנו?**